

CÍLE A ZÁSADY V CJV

Cíle CJV a požadavky společnosti, zásady
cizojazyčného vyučování

Děkuji Mirce Aurové a Aleně Proškové.

- proměny cílů cjev s ohledem na měnící se požadavky společnosti
- cca od 60. let – přehodnocení cílů CJV nestačí pouze naučit jazyk (1965 konference Ženeva)

„Cíle vyučování cizím jazykům jsou zároveň charakteru vzdělávacího, výchovného i praktického; vzdělávací cíle studia jazyků se nesmějí uskutečňovat na úkor zaměření k praktickému užívání jazyka; rovněž tak praktické cíle nesmějí bránit hlubšímu studiu jazyka v jeho lingvistických zvláštностech. Vyučování živým jazykům není cílem samo o sobě, svými kulturními a lidskými aspekty má sloužit k rozumové výchově a k utváření charakteru a přispívat k lepšímu mezinárodnímu porozumění a posilovat mírovou a přátelskou spolupráci mezi národy“ (Hendrich, 1988)

Cíle CJV podle Hendricha

- Humanizace výuky CJ – vyučování v duchu kooperační interakce učitel/žák – výchova k lidskosti
- osvojování vědomostí/vytváření charakteru/ rozšiřování rozhledu/ přijímání vlastní zodpovědnosti ve společnosti
- Jazyk „jako prostor bytí“, „jako předmět poznání a nástroj jednání“
- obrácení pozornosti na žáka, diferenciovaný přístup ke skupině, vybavení školy a učeben,
- důraz na dialog a interakci
- humanizace ve hře a hrou
- učit se učit
- využívání alternativních metod výuky

Cíle CJV podle Choděry a Riese

Komunikativní, výchovná, vzdělávací složka vzdělávání

K výchovné složce:

„...skrze výuku působit na lidský růst osobnosti žáka. Zde nám může pomoci už sama podstata jazyka jakožto kulturního výtvoru, který, podobně jako jeho nositel, má tělo (zvuk, tvar, morfologii), psýché, tedy duši (významy, sémantika) a ducha (smysl textů)“

(Svět cizích jazyků, ed. Ries, Zajícová - článek Humanizace cizojazyčného vyučování: str. 7)

Výchovná složka jeden z cílů CJV,
Svět cizích jazyků

„Dá se s jistotou říci, že znalost jednoho cizího jazyka ne vždy pomůže překonat hranice etnocentrismu ve vztahu k rodnému jazyku a jeho kultuře. Může to mít zcela opačný účinek (nezřídka se stane, že učení se jednomu jazyku a kontakt s jednou cizí kulturou vede spíše k posílení stereotypů a předpojatosti než k jejich redukci). Naopak je pravděpodobné, že znalost několika cizích jazyků vede k překonání etnocentrismu a současně zvyšuje potenciál pro učení se jazykům.“

(autoři SERR, str. 137)

Společný evropský referenční
rámeček

Zásady – obecně didaktické

W. M. Riversová (1981) uvádí 7 didaktických zásad:

1. učitel není otrokem učebnice
2. každé vyučování musí být založeno na jasně vymezených cílech
3. každá hodina má probíhat svěže
4. třída nemá být příliš dlouho aktivizována jednostranně
5. učitel má plánovat, co má dělat ve třídě a co nemůže konat mimo ni
6. hodina má být plánována tak, aby třída byla napjata očekáváním, co bude následovat
7. učitel má být připraven změnit plán podle vývoje hodiny

W.M.Rivers, 1981, *Teaching Foreign-Language Skills*. Chicago-London, The Cichago university Press.

Zásady – cizojazyčného vyučování

1. Zásada aktivní komunikativnosti
2. Zásada opory o mateřský jazyk
3. Zásada orálního základu cizojazyčného vyučování-učení
4. Zásada priority řečové praxe před jazykovou teorií
5. Zásada rozvoje specificky jazykové uvědomělosti
6. Zásada vytváření řečových návyků
7. Zásada rozvoje specificky jazykové názornosti
8. Zásada jednoty jazyka a mimojazykových fakt spjatých s ním (lingvoreálie, reálie)
9. Zásady komplexnosti

Choděra & Ries 1999. *Výuka cizích jazyků na prahu nového století.*

Zásady – podle Choděry a Riese

1. Zásada aktivní komunikativnosti

- „Tato zásada je jednou z hlavních zásad vůbec v procesu cizojazyčného vyučování/učení.“
- Cíl: aktivně komunikovat
- Tradice = Komenský (Methodus linguarum novissima):
Přihlížej hned od počátku k cíli.

2. Zásada opory o mateřský jazyk

- mateřský jazyk je v cizojazyčném vyučování zastoupen permanentně, a to jak v implicitním (skrytém) tak explicitním (zjevném) porovnáním cizího jazyka s mateřským

Zásady – podle Choděry a Riese

3. Zásada orálního základu cizojazyčného vyučování-učení

- Výuka cizího jazyka by se měl odehrávat na komunikativní, konverzační úrovni, tedy na orálním (ústním) základu

4. Zásada priority řečové praxe před jazykovou teorií

- Metoda (*spíše*) přímá
- Metoda (*spíše*) nepřímá

5. Zásada rozvoje specificky jazykové uvědomělosti

- je třeba, aby osvojování cizího jazyka bylo řízeno neuvědomovanými i uvědomovanými pravidly.
- vědomosti o jazyce // vědomosti z jazyka
- je třeba propojit jazyková pravidla s řečovou činností

Zásady – podle Choděry a Riese

6. Zásada vytváření řečových návyků

- Učení se cizímu jazyku má vždy směřovat k vytvoření řečových návyků na základě lexikálních, gramatických, fonetických jednotek.
- Toto pravidlo vyžaduje velmi mnoho času

7. Zásada rozvoje specificky jazykové názornosti

- zásada založena na preferenci vnímání jazyka v jeho zvukové podobě
- Zvuková názornost má v cizojazyčném vyučování/učení nenahraditelné místo, od něhož se odvíjí celý proces
- Pokud tomu tak není, může docházet i ke špatným řečovým návykům

Zásady – podle Choděry a Riese

8. Zásada jednoty jazyka a mimojazykových fakt spjatých s ním

- mít na paměti jeho sociokulturní prostředí
- Toto pravidlo vyžaduje velmi mnoho času

9. Zásada komplexnosti

- V cizojazyčném učení-vyučování by mělo jít o propojení rozmanitých aspektů
- Komplexnost vyvážená
 - nastává v okamžiku, kdy jsou v učícím se jazyce zastoupeny všechny faktory, aspekty. Toto samozřejmě potřebuje svůj čas, a proto tento stav nastává po delším učebním procesu
- Komplexnost nevyvážená
 - nastává tehdy, pokud chybí některá z výše uvedených sérií faktorů nebo jeden z jejích členů. Tento stav nastává v různých rychlokurzech

Zásada / požadavek metodické gradace

= postupujeme od snadného a známého k neznámému a obtížnému. Je třeba uspořádat látku tak, aby byla zdolávána jen jedna potíže, musíme se soustředit jen na jeden nový jev.

Požadavek gradace uplatňujeme při výkladu i ve cvičeních

- poslech
- opakování
- drobné obměny
- volnější (stále volnější) a samostatnější používání dané struktury